Skade på sjøfugl ved egning og under linefiske i Finnmark

av Dag Gjerstad & Jo-Inge Vidal, NOF avd. Finnmark

Sjøfugl er en spesiel utsatt fuglegruppe som har vært og er under et kontinuerlig press. Fra tidlig på 1980-tallet har dette ført til omfattende overvåkningsprogrammer bla. for alkefugl, og det er dokumentert en kraftig nedgang hos nesten alle sjøfuglartene. Som godt beskrevet av Rob Barrett i dette nummeret av *Lappmeisen*, er bla. svikten i tilgjengeligheten av viktige byttedyr en av årsakene til denne nedgangen.

En annen, men mindre diskutert årsak til denne nedgangen, er i hvilken grad ulik fangstteknologi påvirker dødeligheten av sjøfugl & sjøpattedyr. Vi vil i seinere nummer av Lappmeisen skrive mer om dette, men vil denne gang kun fokusere på et akutt problem som har eksistert i mange år, uten at noe er gjort for å løse dette.

All kommersiell fiskerivirksomhet fører til en økt dødelighet av sjøfugl&-sjøpattedyr. Dette er noe alle vi som har rodd fiske er godt klar over, men fskerne og fiskerinæringen er av åpenbare grunner lite interessert i å diskutere dette. Fra ellers i verden, bla. fra Sørhavet, kjenner vi kampen mot autolinelinefisket av Patagonisk tannfisk, et fiske som tar livet av store mengder petrell & albatross arter. Gjennom internasjonalt press og utvikling av ny fangstteknologi, har man klart å redusere dødeligheten hos en rekke fuglearter.

Situasjonen i Finnmark

Fiske med line er en effektiv og populær fiskemetode, kvaliteten på fangsten kan være veldig god og fiskerne får dermed en god pris på fisken. Stort sett egnes lina på land i egne egnerbuer, der redskapen renses, klargjøres og påføres agn, som regel makrell, akkar eller sild, før den settes og og hales etter en tid i havet. Fangsten bløgges (av og til sløyes den på havet) og ises i containere ombord, før den selges på land. I motsetning til andre deler av verden, der dødeligheten for sjøfugl oppstår når lina settes (den flyter gjerne noen sekunder før den synker slik at sjøfugl spiser krok&agn), så oppstår skadene i Finnmark hovedsakelig på måkearter (spesielt gråmåke) i forbindelse med sløying og rensing (klaving) av lina på land.

Gråmåke med krok i svelget. Foto: Jo-Inge Vidal.

Ved haling av lina er det umulig å hindre at en betydelig mengde av fisken, så mye som 10-15 % avhengig av fiskeart, havner i containeren med kroken i kjeften. Kroken kan ofte sitte i svelget og forsynet ryker. For brosme&lange gjelder dette stort sett all fisk, torsk&hyse er lausere i kjeften og har følger kroken bare unntaksvis med.

Skadebildet er todelt

- Ved sløying på havet eller sløying på land, kommer hode med krok ofte på avveie og blir slukt eller partert av måser. Dermed følger kroken med forsyn inn i nebb og fordøyelses-systemer på fuglen, med store lidelser og død som følge.

- Avfall fra selve klavingen og klargjø-ringe av redskapen kommer ofte på avveie. Masse forsyn med krok skiftes ut fortløpende, mye av krokene har framdelses agnrester på seg når det skiftes ut. Dette avfallet dumpes gjerne direkte i havet, under egnerbua og er lett tilgjengelig for beitende sjøfugl. Ikke bare måse, men også Ærfugl og Stellerand er blitt obervert beitende på avfallet.

Sommeren 2014 ble en rekke fiskeværer i fylket besøkt. Vi fant lineskader på sjøfugl en rekke steder, som vist på bildene her. Spesiel i Vardø, Båtsfjord, Berlevåg, Mehamn og Gamvik var dette framtredende, med flere titals krokskadede gråmåser i feks Gamvik.

Løsningsforslag

Slik vi ser denne saken er det mulig å få bukt med problemet ved relativt enkle midler. Saken hører helt klart inn under Mattilsynet og tilsynet er godt representert på alle de aktuelle plassene. I tillegg har alle norske kommuner godt utbygd mottak for spesialavfall. Det er derfor snakk om et økt fokus og å endre holdningen til næringens utøvere ved:

- Unngå dumping av linerester ved egnerbua, makulere dette på et trygt sted.
- Ta bedre vare på slog og avfall ved å ungå at dette eksponeres for sjøfugl. Installering av magneter ved oppkverning av sloget for sortering av krokrester.

NOF Finnmark vil i løpet av året ta kontakt med Mattilsynet for en gjennomgang av dette og komme med forslag for en forbedring av situasjonen.

Linerester under kaia i Båtsfjord, juni 2014. Foto: Jo-Inge Vidal.

Ærfugl med fiskegarnrester rundt kroppen i Båtsfjord, mars 2016. Foto: Morten Ekker.

Stellerender med linerester rundt kroppen i Varanger. Stelleranda er truet, og er oppført både på den norske og internasjonale rødlisten for fugl. Årlig overvintrer 2000-3000 individer i Varangerfjorden før de trekker til Russland for å hekke. Foto: Tomas Aarvak.